

ŘEPSKÁ NAUČNÁ STEZKA

17
PRAHA-ŘEPA

Naučná tabule č. 13

**jezek západní (*Erinaceus europaeus*)
a jezek východní (*Erinaceus concolor*)**

jezek západní (*Erinaceus europaeus*)

Za soumraku můžeme často potkat potulující se hmyzožravé ježky. V obličejové části hlavy má jezek západní na rozdíl od našeho druhého druhu ježka, ježka východního, tmavší skvrnu, tzv. brýle. Na těle mají sedm až osm tisíc stejně pruhovaných a pravidelně uspořádaných ostnů. Potkáme je nebo uslyšíme dupat v zahradách, parcích nebo i na školním hřišti ve Španielově ulici. Hnízdo vystlané suchou trávou a listím si staví v křoví, pod většími kameny, pod padlým kmenem stromu nebo v zemi dutině. Jako hmyzožravci požírají především různé druhy bezobratlých živočichů, například žížaly, brouky a housenky, také však drobné obratlovce, příležitostně i rostlinnou potravu včetně ovoce. Ježci se rozmnožují jednou, výjimečně i dvakrát do roka. Samice vrhá od dubna do srpna po pětítýdenní březosti 2 až 10 slepých mláďat, která opouštějí hnízdo po třech týdnech. Od října do dubna ježci v úkrytech přezimují.

krtek obecný (*Talpa europaea*)

Přítomnost krtek poznáme podle jeho výrazných pobytových stop. Jsou jimi krtiny, kupky hlíny, kterou vytlačují ze svých chodeb. Jsou skvěle přizpůsobeni podzemnímu životu.

krtek obecný (*Talpa europaea*)

Jejich srst je krátká a hustá, oči jsou zakrnělé a ušní boltce zcela chybějí. Hmatové chlupy mají nejen na čumáku, ale i na krátkém ocase. Přední, velmi silné lopatovité nohy jsou uzpůsobeny k hrabání. Většinu života tráví ve svých podzemních chodbách. Jsou přísní samotáři, aktivní jsou ve dne i v noci. Hnízdo, ve kterém samice vrhá 4 až 6 mláďat, je umístěno pod velkou krtinou a je obvykle obkrouženo systémem chodeb. Potravu krtků tvoří půdní bezobratlí – např. žížaly, měkkýši nebo larvy hmyzu. V době nadbytku si budují zásoby. Ochromí žížalu kousnutím do přední části těla a uloží ji na zvláštní místo ve svých chodbách. Jsou aktivní celoročně, v zimě jsou ale zahrabáni hlouběji.

veverka obecná (*Sciurus vulgaris*)

Na veverce nás na první pohled zaujmou silné zadní nohy s protáhlými prsty. Umožňují velmi obratné šplhání po stromech, kde veverka tráví většinu času. Shání zde potravu, ale také si v korunách starších stromů staví kulovité hnízdo pro vrh mláďat. Veverky se rozmnožují i vícekrát do roka. Po 35 až 40 denní březosti vrhají samice 3 – 7 mláďat. První mláďata mohou být v hnízdech již v únoru, z posledního vrhu v srpnu. Prohlédnou po čtyřech týdnech a po dalších čtyřech týdnech se osamostatňují. Často pro úkryt a vrh mláďat využívá veverka i stromové dutiny. Zbarvení

veverky bývá velmi proměnlivé. Břišní strana je obvykle bělavá, ale hlava, boky, hřbet i ocas mohou být rezavé, šedohnědé až černé. V zimě jsou ušní boltce opatřeny štětičkou nápadně prodloužených chlupů. Veverka je přizpůsobivým druhem, který si zvykl na městské parky, kde navíc běžně ztrácí svoji plachost. Potrava tohoto hlodavce je velmi rozmanitá. Na jaře požírá různé výhonky a pupeny, někdy vyhrabává i kořínky, na podzim se živí různými plody, v zimě semeny šišek. Veverky jsou aktivní celou zimu, na toto období si dělají zásoby v dutinách stromů nebo je zahrabávají do půdy. Veverky se dožívají nejvýše šesti let.

veverka obecná (*Sciurus vulgaris*)

kuna skalní (*Martes foina*)

kuna skalní (*Martes foina*)

Kuna skalní vyhledává s oblibou v intravilánu měst ukryty na půdách starších budov, ve skladech nebo stodolách. V těchto prostorech běžně kuny vyvádějí mláďata, navzdory snaze majitelů jim v tom všemožným způsobem zabránit. Je to šelma s výraznou světlou skvrnou na hrudi zakončenou až na stehnech předních končetin. Velmi dobře šplhá. Loví hlodavce, vniká i do kurníků. Žere také drobné bezobratlé živočichy a podle místní nabídky též plody keřů a ovocných stromů. Právě semínka a pecky se objevují v jejím charakteristickém, mírně zahroceném, asi 4 cm velkém, trusu. Po 8 až 9 měsíční březosti (má utajenou březost) vrhají samice 2 až 7 mláďat. Kuna skalní je aktivní hlavně v noci.

tchoř tmavý (*Mustela putorius*)

Ve starších budovách, skladech dřeva nebo v zemědělských objektech hledá úkryt také tchoř tmavý.

Tchoři na rozdíl od kun nemají světlou skvrnu na hrudi, ale mají výraznou světlou obličejovou masku. Také velmi dobře šplhají. Žijí skrytě, jejich přítomnost často zjistíme podle charakteristického zápachu. Teritorium si totiž značují sekretem řitních žláz, který také vypouštějí při ohrožení. Potrava tchoře je velmi pestrá, tvoří ji drobní savci, ptáci a jejich vejce, obojživelníci, plazi i bezobratlí, často i zdechliny. Nemá utajenou březost, samice vrhají 3 až 9 mláďat po graviditě dlouhé 40 – 43 dní. Tchoři jsou aktivní v noci. A ještě jedna zajímavost: domestikovaná forma tchoře tmavého se jmenuje fretka.

tchoř tmavý (*Mustela putorius*)

netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*)

Mezi našimi netopýry patří k větším druhům. Vyznačuje se nápadně velkou hlavou a krátkým čenichem. Barva srsti je stejnoměrně rezavá, blány a obličejová část jsou výrazně tmavší. Netopýři rezaví vylétají už za denního světla, kdy jsou ještě aktivní ptáci. Jejich hlasový projev – vysoký skřípavý zvuk – je slyšitelný dokonce pro lidské ucho. Tento druh je velmi společenský, jedinci se sdružují do kolonií. Přes den se ukrývají v dutých stromech, různých šterbinách a stále častěji využívají i dutin na lidských stavbách. Vtěsnají se do větracích šachet i do prostor pod střešní krytinou. Samičky netopýra rezavého rodí v červnu dvě mláďata. Od listopadu do března upadají do zimního spánku.

netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*)

netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*)

netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*)

Je to poměrně velký druh netopýra, který vykazuje silnou vazbu na lidská sídla. Lze ho snadno pozorovat ve městech dlouho před setměním při lovu v malé výšce. Loví také hmyz přilákaný světlem pouličních lamp. Den přecházejí hromadně ukryti v různých dutinách na domech. V průběhu sezony vystřídá kolonie více různých úkrytů. V červnu rodí samičky jedno mládě. Mladé samičky se mohou pářit už v prvním roce života. K oplození ale dochází až v příští sezoně, což je fyziologická adaptace typická pro netopýry. K zimování vyhledávají sklepy (spíše jen jednotlivci). Není dosud známo, kde tráví většina populace zimní období.

hraboš polní (*Microtus arvalis*)

Nevelký savec velikosti myši s krátkým ocáskem, kterého nejčastěji vidíme přeběhnout vykousanou uličkou a zmizet v noře, je hraboš polní. Vyskytuje se prakticky všude v polích a travnatých porostech s řídkým pokryvem dřevin. Budují si podzemní soustavu chodeb a ochozů, často přímo pod sněhem, snadno viditelné po oblevě. Zimu nepřespávají, protože se musí stále krmit – jsou to typičtí býložravci. V pravidelných intervalech 3 – 5 let dochází k přirozenému několikanásobnému zvýšení početnosti jedinců – gradaci hrabošů. Aktivitou predátorů a přirozenými mechanismy se početnost záhy vrátí hluboko pod výchozí stav. Na hrabošů populaci jsou potravně závislí někteří draví ptáci, sovy a malé šelmy.

hraboš polní (*Microtus arvalis*) s mláďaty

Autor projektu: Jan Farkač
Pro obyvatele a návštěvníky Řep zrealizovala MČ Praha 17 v roce 2013.

Autoři textu: Jan Farkač a Lucie & Martin Brejškovi
Autoři ilustrací: Jaromír & Libuše Knotkovi